

V I Lenin

Om fackföreningarna, om den nuvarande situationen och om kamrat Trotskijs misstag

TAL, DEN 30 DECEMBER 1920 PÅ FÖRENAT SAMMANTRÄDE MED RKP(B)-DELEGATER PÅ ÅTTONDE SOVJETKONGRESSEN, RKP(B)-MEDLEMMAR I FACKFÖRENINGARNAS ALLRYSKA CENTRALRÅD OCH MOSKVAS FACKFÖRENINGSRÅD

Kamrater, jag måste först och främst be om ursäkt för att jag bryter mot ordningen, ty för att delta i debatterna bör man naturligtvis ha hört rapporten, medrapporten och debattinläggen. Tyvärr känner jag mig så krasslig att jag inte har kunnat göra detta. Men jag hade igår tillfälle att läsa igenom de viktigaste tryckta dokumenten och förbereda mina anmärkningar. Att jag som sagt bryter mot ordningen medför naturligtvis olägenheter för er: jag kommer kanske att göra upprepningar eftersom jag inte vet vad andra har sagt, och jag kanske inte svarar på sådant som borde besvaras. Men jag kunde inte göra på annat sätt.

Mitt huvudsakliga material är kamrat Trotskijs broschyr Om fackföreningarnas roll och uppgifter. När jag jämför denna broschyr med de teser, som han presenterat i centralkommittén, och när jag studerar den närmare, blir jag förvånad över hur många teoretiska misstag och flagranta oriktigheter som finns koncentrerade i den. Hur kan man när man går över till en stor partidiskussion i denna fråga framställa en så misslyckad sak i stället för att komma med en mer genomtänkt? Jag skall i korthet ange de viktigaste punkter, som enligt min mening innehåller de ursprungliga fundamentala teoretiska felaktigheterna.

Fackföreningarna är inte bara historiskt nödvändiga, utan de är också industriproletariatets historiskt ofrånkomliga organisation, som omfattar detta nästan mangrant under proletariatets diktatur. Detta är den grundläggande ståndpunkten, och kamrat Trotskij glömmer den ständigt, utgår inte från den, bedömer den inte. Det tema han tagit upp, "Fackföreningarnas roll och uppgifter", är ju oändligt omfattande.

Redan av det sagda framgår att fackföreningarnas roll är ytterst väsentlig vid hela utövandet av proletariatets diktatur. Men hurdan är denna roll? När jag övergår till att diskutera denna fråga, som hör till de mest grundläggande inom teorin, kommer jag till slutsatsen att det rör sig om en ytterst särpräglad roll. Fackföreningarna omspanner och innefattar i sina led alla industriarbetare och är därmed å ena sidan en organisation för den härskande, ledande, regerande klassen, som utövar diktatur och som utövar statligt tvång. Men de är ingen statlig organisation, de är ingen organisation för att utöva tvång, utan de är en fostrande organisation, en organisation för att engagera och utbilda, de är en skola, en skola i att leda, en skola i att hushålla, en skola i kommunism. Det är en helt ovanlig typ av skola, ty vi har inte att göra med lärare och elever, utan med en viss ytterst särpräglad kombination av vad som efterlämnats och inte kunnat undgå att efterlämnas av kapitalismen och det som förs fram av de avancerade revolutionära avdelningarna, s a s av proletariatets revolutionära avantgarde. Att tala om fackföreningarnas roll utan att ta hänsyn till dessa sanningar innebär att oundvikligen komma fram till en rad felaktigheter.

Genom sin plats i den proletära diktaturens system står fackföreningarna mellan partiet och statsmakten, om man kan uttrycka det så. Vid övergången till socialism är proletariatets diktatur ofrånkomlig, men denna diktatur utövas inte av den organisation som mangrant förenar alla industriarbetare. Varför? Härom kan vi läsa i teserna från Kommunistiska internationalens 2:a kongress om de politiska partiernas roll överhuvudtaget. Jag skall här inte uppehålla mig vid detta. Innebörden är att partiet s a s absorberar proletariatets avantgarde, och detta avantgarde utövar proletariatets diktatur. Utan att ha ett sådant fundament som fack-

föreningarna kan man inte utöva diktaturen, kan man inte fullgöra de statliga funktionerna. Dessa måste dock fullgöras via en rad särskilda institutioner, även dessa av ett slags ny typ, nämligen via sovjetapparaten. Vari består det särpräglade i denna situation vad gäller de praktiska slutsatserna? Jo, i att fackföreningarna skapar avantgardets *förbindelse* med massorna, i att fackföreningarna genom sitt dagliga arbete övertygar massorna, massorna i den klass, som ensam är i stånd att föra över oss från kapitalism till kommunism. Detta å ena sidan. Å den andra är fackföreningarna en statsmaktens "reservoar". Detta är vad fackföreningarna är under övergångsperioden från kapitalism till kommunism. Överhuvudtaget kan denna övergång inte genomföras utan hegemoni för den klass som är den enda som kapitalismen har utbildat för storproduktion och den enda som är skild från småägarintressen. Men proletariats diktatur kan inte utövas via den organisation som mangrant förenar denna klass. Ty inte bara i vårt land, som hör till de mest efterblivna kapitalistiska länderna, utan också i alla andra kapitalistiska länder är proletariats fortfarande så uppsplittrat, undertryckt, på sina håll så mutat (av just imperialismen i enskilda länder) att den organisation som mangrant förenar proletariats inte direkt kan utöva dess diktatur. Diktaturen kan utövas endast av det avantgarde, som har absorberat klassens revolutionära energi. På så sätt blir det som en rad kugghjul. Sådan är mekanismen hos själva grundvalen för proletariats diktatur, hos själva innebörden av övergången från kapitalism till kommunism. Redan detta visar att när kamrat Trotskij i den första tesen med hänvisning till den "ideologiska förvirringen" talar om en kris speciellt och just inom fackföreningarna, så ligger häri ett grundläggande principiellt fel. Skall man tala om kris, så kan man göra det först efter en analys av den politiska situationen. Den "ideologiska förvirringen" råder just hos Trotskij, eftersom han just i den grundläggande frågan om fackföreningarnas roll, vad gäller övergången från kapitalism till kommunism, har tappat ur sikte, inte har beaktat att det här är fråga om ett invecklat system av flera kugghjul och inte kan röra sig om något enkelt system, ty det går inte att via det mangrant organiserade proletariats utöva proletariats diktatur. Det går inte att utöva diktaturen utan ett flertal "transmissionsremmar" från avantgardet till den avancerade klassens massa och från denna massa till massan av arbetande människor. I Ryssland är det en bondemassa, i andra länder finns ingen sådan massa, men även i de mest framskridna länder finns det en ickeproletär eller inte rent proletär massa. Redan härur uppstår faktiskt ett ideologiskt virrvarr. Det är bara onödigt av Trotskij att beskylla andra för sådant.

När jag betraktar frågan om fackföreningarnas roll i produktionen ser jag hos Trotskij det grundläggande felet att han hela tiden talar om detta "i princip", om den "allmänna principen". I alla sina teser talar han utifrån en "allmän princip". Redan detta sätt att ställa frågan är i grunden felaktigt. Detta bortsett från att den 9:e partikongressen talade tillräckligt och mer än tillräckligt om fackföreningarnas roll i produktionen. För att inte tala om att Trotskij själv i sina egna teser citerar helt klara uttalanden av Lozovskij och Tomskij, som skulle bli hans "strykpojkar", för att använda ett uttryck från tyskan, eller som något att öva sig i polemik på. Det visar sig att det inte finns några principiella åsiktsskillnader, så det var misslyckat att för detta välja Tomskij och Lozovskij, vilka har skrivit saker som Trotskij själv citerat. Här finner vi inga allvarligare principiella åsiktsskillnader, hur ihärdigt vi än må leta efter sådana. Överhuvudtaget består det gigantiska misstaget, det principiella misstaget i att kamrat Trotskij drar partiet och sovjetmakten bakåt genom att ställa frågan "principiellt" just nu. Vi har gudskelov övergått från principer till praktiskt, konkret arbete. I Smolny pladdrade vi om principer, utan tvivel mer än vi borde ha gjort. Nu, tre år senare, finns på produktionsfrågans alla punkter, beträffande en hel rad element i denna fråga dekret – det är bedrövligt med alla dessa dekret – som undertecknas och som vi själva sedan glömmer bort och underlåter att fullgöra. Och därefter hittar man på resonemang om principer och hittar på principiella åsiktsskillnader. Jag skall senare komma med hänvisningar till ett dekret, som gäller frågan om fackföreningarnas roll i produktionen, ett dekret som alla och då – måste jag bekänna – även jag har glömt bort.

De verkliga differenser som finns gäller inte alls frågor om allmänna principer, bortsett från dem jag har räknat upp. De av mig uppräknade "åsiktskillnaderna" gentemot kamrat Trotskij måste jag dock påpeka, ty på ett så brett tema som "Fackföreningarnas roll och uppgifter" har han hemfallit åt en rad misstag som gäller själva kärnan i frågan om proletariats diktatur. Men även bortsett från detta kan man undra varför vi faktiskt inte lyckas åstadkomma det samfälliga arbetet som vi har så stort behov av. Det beror på skillnaderna i vår syn på massorna, på hur de skall vinnas, på vår *förbindelse* med massorna. Detta är hela kärnpunkten. Och just detta är det särpräglade med fackföreningarna såsom en institution, som skapades under kapitalismen, är ofrånkomlig vid övergången från kapitalism till kommunism och vars framtid är ifrågasatt. Det är långt till den framtid då fackföreningarna ifrågasätts; våra barnbarn kommer att ta upp detta. Men vad saken nu gäller är hur vi skall närma oss massorna, vinna dem och få kontakt med dem, hur vi skall justera de komplicerade transmissionssystemen i arbetet (arbetet på att utöva proletariats diktatur). Märk väl att när jag talar om komplicerade transmissionssystem i arbetet, så menar jag inte sovjetapparaten. Vad den kommer att ha i fråga om komplicerade transmissioner är ett särskilt kapitel. Jag talar än så länge bara abstrakt och principiellt om förhållandet mellan klasserna i ett kapitalistiskt samhälle; där finns ett proletariat, där finns ickeproletäre arbetande massor, där finns småbourgeoisi och där finns bourgeoisi. Redan med tanke på detta, även om det inte ens förekom någon byråkrati i sovjetmaktens apparat, blir transmissionerna ytterst komplicerade på grund av det som kapitalismen har skapat. Och det är detta man främst måste tänka på, om man tar upp frågan om vad som är det svåra i fackföreningarnas "uppgift". Den verkliga skiljaktigheten, upprepar jag, finns inte alls där kamrat Trotskij ser den, utan den finns i frågan om hur massorna skall vinnas, i frågan om synen på dem, förbindelsen med dem. Jag måste säga att om vi om än i liten omfattning studerade vår egen praktik, våra erfarenheter detaljerat och utförligt, så skulle vi undvika hundratals onödiga "åsiktskillnader" och principiella misstag, som denna kamrat Trotskijs broschyr är full av. Hela teser i denna broschyr ägnas exempelvis åt polemik med den "sovjetiska tradeunionismen". Som om vi inte hade nog med bekymmer har man uppfunnit ett nytt spöke! Och vem är det då? Det är kamrat Rjazanov. Jag har känt kamrat Rjazanov i tjugo år drygt. I tiden har ni känt honom kortare tid än jag, men ni känner honom lika bra i arbetet. Ni vet mycket väl att bedömning av paroller inte hör till de starka sidor han har. Skall vi då i teserna såsom "sovjetisk tradeunionism" framställa något som kamrat Rjazanov ibland inte har uttryckt riktigt exakt?! Är det verkligen seriöst? I så fall kommer det att sluta med att vi har "sovjetisk tradeunionism", "sovjetiskt antifredsundertecknande" och jag vet inte vad. Det finns inte en enda punkt, där det inte går att hitta på någon sovjetisk "ism". (*Rjazanov*: "sovjetisk antibrestism".) Ja, alldeles riktigt, "sovjetisk antibrestism".

I detta oseriösa uppträdande begår kamrat Trotskij emellertid för sin del ett misstag. Som han framställer det ingår det inte i fackföreningarnas roll i en arbetarstat att försvara arbetarklassens materiella och andliga intressen. Det är ett misstag. Kamrat Trotskij talar om en "arbetarstat". Med förlov sagt är det en abstraktion. När vi 1917 skrev om en arbetarstat, så var det begripligt; men nu begår man ett uppenbart fel när man säger till oss: "Varför skall arbetarklassen försvaras och mot vem, när det inte finns någon bourgeoisi, när staten är arbetarnas?" Det är inte helt en arbetarstat, det är det som är poängen. Och häri består ett av kamrat Trotskijs grundläggande misstag. Vi har nu övergått från allmänna principer till saklig diskussion och dekret, och samtidigt försöker man dra oss bakåt och hindra oss att ta itu med det praktiska och det sakliga. Det går inte an. Vår stat är i verkligheten inte en arbetarstat, utan en arbetar- och bondestat – detta för det första. Och mycket emanerar ur detta. (*Bucharin*: "Hurdan? En arbetar- och bondestat?") Och även om kamrat Bucharin där borta

ropar ”Hurdan? En arbetar- och bondestat?”, så skall jag inte bry mig om att svara honom. Den som vill kan dra sig till minnes den just avslutade sovjetkongressen, och det är svar nog.¹

Men inte nog med det. Av vårt partiprogram framgår – och det är ett dokument som författaren till Kommunismens ABC är väl bekant med – redan av detta program framgår att vår stat är en arbetarstat *med en byråkratisk förvrängning*. Och denna sorgliga – hur skall jag nu säga? – etikett, eller vad, måste vi sätta på den. Där har ni övergångens realitet. Är det då rätt att säga att fackföreningarna i en stat som fått denna praktiska utformning inte har något att försvara, att det går att klara sig utan dem när det gäller att försvara det mangrant organiserade proletariats materiella och andliga intressen? Nej, det är ett teoretiskt felaktigt resonemang. Det för oss över till en abstraktion eller ett ideal, som vi kommer att uppnå inom 15–20 år, fast jag är inte ens säker på att vi uppnår det inom den tiden. Vad vi står inför är ju verkligheten, som vi känner väl till, förutsatt att vi inte låter berusa oss, inte ger oss hän åt intellektualistiskt prat eller av abstrakta resonemang eller av vad som ibland verkar vara ”teori” men i verkligheten är ett misstag, en felberäkning av övergångens särdrag. Vår nuvarande stat är sådan att det mangrant organiserade proletariatet måste försvara sig, och vi måste utnyttja dessa arbetarorganisationer till att försvara arbetarna mot deras egen stat och få dem att försvara vår stat. Båda formerna av försvar bedrivs genom en säregen sammanflätning av våra statliga åtgärder och vårt samförstånd, vårt ”sammanväxande” med våra fackföreningar.

Jag måste säga något mer om detta sammanväxande. Men redan detta ord visar att det är ett misstag att uppfinna en fiende åt sig i form av ”sovjetisk tradeunionism”. Ty begreppet ”sammanväxande” innebär att det rör sig om *olika* saker, som *måste* fås att växa samman; i begreppet ”sammanväxande” ingår att man måste vara i stånd att utnyttja statsmaktsåtgärder för att försvara det mangrant förenade proletariats materiella och andliga intressen *mot* denna statsmakt. När sammanväxandet har ersatts med *fusion* och *sammansmältning*, då skall vi samlas till kongress, där vi sakligt skall diskutera praktiska erfarenheter och inte principiella ”åsiaktskillnader” eller abstrakta teoretiska resonemang. Försöket att hitta principiella åsiaktskillnader gentemot kamrat Tomskij och kamrat Lozovskij, vilka hos kamrat Trotskij figurerar som fackliga ”byråkrater” (på vems sida i denna dispyt som byråkratiska tendenser finns skall jag tala om senare), är också misslyckat. Vi vet mycket väl att medan kamrat Rjazanov ibland har den lilla svagheten att vid alla tillfällen sätta ihop en paroll och då en närapå principiell sådan, så kan kamrat Tomskij inte lägga denna försyndelse till sina många andra. Därför tycks det mig att det är att gå alltför långt att härvidlag öppna en principiell strid med kamrat Tomskij (såsom kamrat Trotskij gör). Jag är rent ut sagt förvånad över detta. Det har funnits en tid då vi på de fraktionella, teoretiska och alla övriga differensernas område samtliga gjorde oss skyldiga till en hel del försyndelser men naturligtvis också utträttade en del nyttiga saker – och det kan tyckas att vi skulle ha utvecklats sedan dess. Och det är dags att övergå från att hitta på och överdriva principiella åsiaktskillnader till att arbeta praktiskt. Jag har aldrig hört att teoretikern i Tomskij skulle vara dominerande, att Tomskij skulle göra anspråk på att kallas teoretiker; det är kanske en brist hos honom, men det är en annan fråga. Men att Tomskij, som har arbetat ihop med den fackliga rörelsen, i sin ställning måste medvetet eller omedvetet – det är en annan fråga, jag säger inte att han alltid gör det medvetet –

¹ Den 19 januari 1921 återkom Lenin självkritiskt till frågan och gav Bucharin rätt när denne protesterade mot karakteriseringen av Sovjetunionen som en ”arbetar- och bondestat”:

”När det gäller diskussionen den 30 december måste jag rätta till ett annat misstag från min sida. Jag sade: ’Vår stat är i verkligheten inte en arbetarstat, utan en arbetar- och bondestat.’ Kamrat Bucharin utbrast genast: ’Hurdan stat?’. I svaret hänvisade jag honom till den just avslutade åttonde sovjetkongressen. Jag gick tillbaka till rapporten från den diskussionen och konstaterade att jag hade fel och kamrat Bucharin hade rätt. Jag borde ha sagt: ’En arbetarstat är en abstraktion. Vad vi i själva verket har är en arbetarstat, men för det första med särdraget att det är bondebefolkningen och inte arbetarna som dominerar i landet, och för det andra att det är en arbetarstat med byråkratiska förvrängningar.’” (Lenin: ”The Party Crisis”, *Collected Works*, vol 32, s. 48). – *Red*

måste ge uttryck för denna komplicerade övergång och att om något plågar massorna och de själva inte vet vad som plågar dem och han inte vet vad som plågar dem (*applåder, skratt*) och om han därvid häver upp ett skri, så påstår jag att det är en förtjänst och inte en brist. Jag är helt säker på att det går att hitta många partiella fel hos Tomskij. Och om vi alla slår oss ner vid ett bord och på ett genomtänkt sätt skriver en resolution eller teser, så kommer vi att rätta till alltsammans, eller kanske vi inte bryr oss om att rätta till det, eftersom produktionsarbete är intressantare än att korrigera små teoretiska differenser.

Nu går jag över till ”produktionsdemokratin”; det gör jag s a s för Bucharins skull. Vi vet mycket väl att varje människa har små svagheter, att även en stor människa har små svagheter, och det gäller också Bucharin. Finns det något litet ord med krusiduller, kan han inte annat än vara för det. Om produktionsdemokrati skrev han på centralkommitténs plenum den 7 december nästan njutningsfullt en resolution. Och ju mer jag försöker tänka mig in i denna ”produktionsdemokrati”, desto klarare ser jag hur teoretiskt felaktig, hur ogenomtänkt den är. Det är inget annat än bludder. Och med detta som exempel måste det, åtminstone på en partissammankomst, sägas: ”Kamrat N I Bucharin, inte så mycket krusiduller! – det tjänar såväl ni som teorin och republiken på.” (*Applåder*) Produktion behövs alltid. Demokrati är en kategori enbart på det politiska området. Det finns inget att invända mot att använda detta ord i ett tal, i en artikel. En artikel tar upp och uttrycker klart ett förhållande och inget mer. Men när ni förvandlar detta till en tes, när ni av detta vill göra en paroll, som förenar de ”ense” och de oense, när det, som hos Trotskij, sägs att partiet måste ”välja mellan två tendenser”, så låter det helt konstigt. Jag skall särskilt ta upp frågan om huruvida partiet måste ”välja” och vems fel det är att partiet försatts i en situation där det är nödvändigt att ”välja”. Eftersom det har blivit som det är måste vi säga: ”Välj i varje fall så få sådana teoretiskt felaktiga paroller som ’produktionsdemokrati’ som möjligt, vilka inte innehåller något annat än virrigheter.” Varken Trotskij eller Bucharin har teoretiskt klart tänkt igenom denna term, och därför har de trasslat in sig. ”Produktionsdemokrati” leder in på tankar helt utanför de idéer som tjusade dem. De ville understryka produktionen, koncentrera mer uppmärksamhet på den. Att understryka något i en artikel, i ett tal, är en sak, men när det förvandlas till teser och när partiet måste välja, så säger jag: rösta emot det, ty det är virrigt. Produktion behövs alltid, demokrati inte alltid. Produktionsdemokrati ger upphov till en rad tankar, som är i grunden felaktiga. Det är ingen evighet sedan enmansledningen förespråkades. Vi får inte ställa till med virrvarr och riskera att människorna trasslar in sig: när skall det vara demokrati, när enmansledning, när diktatur? Vi får på inga villkor avsvärja oss diktatur heller – jag hör Bucharin morra bakom mig: ”Alldeles riktigt!” (*Skratt. Applåder*)

Vidare. Sedan september har vi talat om övergång från prioritetsprincipen till utjämning, och vi säger det i partikonferens resolution, som godkänts av centralkommittén. Det är en svår fråga. Ty vi måste på ett eller annat sätt kombinera utjämning med prioritering, men dessa begrepp utesluter varandra. Vi har dock lärt Oss litet marxism, lärt Oss hur och när det är möjligt och nödvändigt att förena motsatser med varandra, och vad som är allra viktigast: i vår revolution har vi i praktiken i tre och ett halvt ars tid upprepade gånger förenat motsatser med varandra.

Uppenbarligen måste vi nalkas frågan mycket försiktigt och genomtänkt. Vi har ju dessutom på dessa sorgliga CK-plena¹, där vi fick sjugruppen och åttagrupperna och kamrat Bucharins famösa ”buffertgrupp”, talat om dessa principiella frågor och där redan konstaterat, att övergången från prioritet till utjämning inte är lätt. Och för att verkställa detta beslut från

¹ Här åsyftas CK:s plenarmöten i november och i december 1920. Se texterna till de där antagna resolutionerna i *Pravda* nr 255 den 13 november 1920 och nr 281 av den 14 december 1920 samt redogörelsen i *Izvestija TsK RKP* nr 26 den 20 december 1920.

septemberkonferensen måste vi anstränga oss litet. Dessa motsatta begrepp kan ju kombineras på ett sådant sätt att det blir en kakafoni men också på ett sådant sätt att det blir en symfoni. Prioritet innebär att ett slags produktion på grund av sin högsta angelägenhetsgrad ges företräde bland all annan nödvändig produktion. Vad innebär då sådant företräde? Hur stort företräde kan ges? Det är en svår fråga, och jag måste säga att det inte räcker med samvetsgrannhet för att lösa den, att det krävs mer än en heroisk person, som kanske har många utmärkta egenskaper men som är bra bara på rätt plats; när gäller det att ha förmåga att ta itu med en mycket säregen fråga. Och om vi skall ta upp frågan om prioritet och utjämning, så måste vi allra först ägna den eftertanke, och just detta är något som inte kan spåras i kamrat Trotskijs arbete; ju mer han gör om sina ursprungliga teser, desto fler blir hans felaktiga satser. Se här vad som står att läsa i hans senaste teser:

”På konsumtionens område, dvs i fråga om de arbetande människornas personliga existensvillkor, är det nödvändigt att driva en utjämningslinje. På *produktionens* område kommer prioritetsprincipen ännu under lång tid att förbli den avgörande för oss ...” (tes 41, s 31 i Trotskijs broschyr).

Teoretiskt är detta rena virrvarret. Det är helt fel. Prioritet innebär företräde, och utan konsumtion är företräde ingenting. Om jag prioriteras på så sätt att jag får ett åttondels bröd, så tackar jag allra ödmjukast. Preferenser vid prioritering innebär preferenser även vid konsumtion. Härförutan är prioritet en dröm, ett rökmoln, och vi är ju i alla fall materialister. Även arbetarna är materialister; om vi säger att ett arbete skall prioriteras, så måste vi ge dem bröd och kläder och kött. Det är den enda uppfattningen vi har och alltid haft, när vi av konkreta anledningar hundratals gånger har diskuterat dessa frågor i försvarsrådet, där en säger ”Jag utträttat prioriterat arbete” och gör anspråk på stövlar, medan en annan säger ”Hit med stövlarna, annars kommer dina prioritetsarbetare inte att härda ut, och då går det åt skogen med din prioritering.”

Vi finner alltså att frågan ställs i grunden felaktigt vad gäller utjämning och prioritering. Och dessutom blir det ett återtåg från vad som praktiskt prövats och vunnits. Så kan vi inte ha det, och det kan inte komma ut något gott på den vägen.

Vidare: frågan om ”sammanväxande”. Det riktigaste just nu skulle vara att hålla tyst om ”sammanväxandet”. Tala är silver men tiga är guld. Varför det? Jo, därför att vi redan i praktiken har tagit itu med sammanväxandet; det finns inte ett enda stort guvernements-folkhushållningsråd, inte en enda stor avdelning inom högsta folkhushållningsrådet, folkkommisariatet för kommunikationerna osv, där det inte förekommer, ett *praktiskt* sammanväxande. Men är resultaten helt goda? Det är där skon klämmer. Se på *de praktiska erfarenheterna* av hur sammanväxandet har genomförts och vad som har uppnåtts med det. Det finns så många dekret, genom vilka sammanväxandet har införts i den ena eller andra institutionen, att det inte går att räkna upp dem. Men att praktiskt studera vad resultatet har blivit, vad ett visst sammanväxande har inneburit i en viss industribransch, där en viss fackföreningsmedlem har haft en viss befattning i ett guvernementsfolkshushållningsråd, vad detta har lett till, hur många månader han har hållit på med detta sammanväxande osv, att sakligt studera våra egna praktiska erfarenheter har vi ännu inte förmått. Vi har förmått uppfinna en principiell meningsmotsättning om sammanväxandet och därvid gjort ett fel, något som vi är mästare på, men studera våra egna erfarenheter och pröva dem – det har vi inte bekvämat oss att göra. Och när vi kommer att ha sovjetkongresser, där det förutom sektioner för studium av jordbruksdistrikten i fråga om den ena eller andra tillämpningen av lagen om förbättring av jordbruket kommer att finnas sektioner för studium av sammanväxandet, för studium av sammanväxandets resultat inom Saratovguvernamentets kvarn-industri, Petrograds metallindustri, Donetsbäckens kolindustri osv, och när dessa sektioner efter att ha samlat in en hög med material förklarar ”Vi har studerat det-och-det och det-och-det”, så kommer jag att säga: ”Ja, nu har vi börjat arbeta, vi har trampat ur barnskorna!” Och

finns det något bedrövligare och felaktigare än att man nu, när vi har hållit på med sammanväxande i tre år, för oss presenterar ”teser”, där man uppfinner principiella meningsskiljaktigheter om sammanväxandet? Vi har slagit in på sammanväxandets väg, och jag betvivlar inte att det var rätt att göra det, men vi har ännu inte som sig bör studerat resultaten av våra erfarenheter. Den enda kloka taktiken i fråga om sammanväxandet är därför: håll tyst!

De praktiska erfarenheterna måste studeras. Jag har undertecknat dekret och resolutioner, som innehåller instruktioner om praktiska sammanväxanden, och praktiken är hundrafalt viktigare än all teori. När man säger ”Låt oss tala om ‘sammanväxandet’ ” svarar jag därför: ”Låt oss studera vad vi har gjort.” Att vi har gjort många misstag råder det inga tvivel om. På samma sätt kan det förhålla sig så, att merparten av våra dekret bör ändras. Jag håller med om det, och jag är inte på minsta sätt förälskad i dekret. Men kom då med praktiska förslag om att det-och-det och det-och-det bör göras om. Det är ett sakligt sätt att ta upp frågan. Och det blir inget improduktivt arbete. Det leder inte till byråkratiskt projektmakeri. När jag i Trotskij's broschyr tar avdelning VI ”Praktiska slutsatser”, så finner jag att det är just det som är felet med de praktiska slutsatserna. Ty där sägs att mellan en tredjedel och hälften av fackföreningarnas allryska centralråd och högsta folkhushållningsråd måste utgöras av medlemmar som är med i båda institutionerna och i kollegierna mellan hälften och två tredjedelar osv. Varför det? Av ingen särskild orsak, bara ”på en höft”. Naturligtvis har vi i våra dekret flera gånger fastställt sådana relationer just ”på en höft”, men varför är detta ofrånkomligt i dekret? Jag försvarar inte alla dekret och vill inte framställa dekret som bättre än de i verkligheten är. Där förekommer titt och tätt sådana villkorliga proportioner som hälften eller en tredjedel av hela antalet medlemmar o d, tilltagna på en höft. När sådant sägs i ett dekret, betyder det: försök att göra på det viset, så skall vi senare bedöma resultatet av ert ”försök”. Vi skall senare analysera vad resultatet har blivit. När vi analyserar kommer vi att röra oss framåt. Sammanväxandet håller vi på med och kommer att förbättra det, ty vi blir alltmer praktiska och effektiva.

Men verkar det inte som om jag hade börjat syssla med ”produktionspropaganda”? Det kan inte hjälpas! Vid diskussioner om fackföreningarnas roll i produktionen måste denna fråga beröras.

Och jag går nu över till denna fråga om produktionspropagandan. Återigen rör det sig om en konkret fråga, och vi tar upp den på ett konkret sätt. Det har redan inrättats statliga institutioner för att sköta produktionspropagandan. Huruvida de är dåliga eller bra vet jag inte; de måste prövas; och det är inte alls nödvändigt att skriva ”teser” om denna fråga.

Beträffande fackföreningarnas roll i produktionen behövs allmänt sett i frågan om demokrati inget annat än vanlig demokratisk praxis. Fiffigheter i stil med ”produktionsdemokrati” är oriktiga och leder ingen vart. Detta för det första. För det andra har vi produktionspropagandan. Institutioner har redan skapats. Trotskij talar i sina teser om produktionspropaganda. Han gör det i onödan, eftersom ”teser” här redan är något föråldrat. Huruvida en institution är bra eller dålig vet vi än så länge inte. Vi skall undersöka det praktiskt och sedan säga vår mening. Låt oss studera och fråga oss för. Låt oss säga att det på en kongress inrättas 10 sektioner om vardera tio personer, och låt oss fråga: ”Har du sysslat med produktionspropaganda? Hur, och vad blev resultatet?” Låt oss efter att ha undersökt detta belöna dem som varit särskilt framgångsrika och förkasta de misslyckade erfarenheterna. Vi har redan praktiska erfarenheter, de är klena och små, men de finns, och från dem skall vi dras bakåt, till några ”principiella teser”. Det är snarare en ”reaktionär” rörelse än ”tradeunionism”.

Vidare, för det tredje, har vi bonusen. Där har vi en roll och en uppgift i produktionen för fackföreningarna: att fördela bonus *in natura*. Detta har redan påbörjats. Saken har kommit i gång. Femhundredrusen pud spannmål har avdelats för detta; och hundrasjuttiotusen har redan

förbrukats. Huruvida de förbrukats bra och riktigt vet jag inte. I folkkommissariernas råd har det påpekats att de inte delas ut på något bra sätt, att det i stället för bonus blir ett tillägg på lönen; detta har påpekats både av fackföreningsfolk och av funktionärer i folkkommissariatet för arbetsfrågor. Vi har tillsatt en kommission för att undersöka saken, men det har ännu inte gjorts. Hundrasjuttiotusen pud spannmål har delats ut, men det måste delas ut så att man belönar dem som har gett prov på heroism, effektivitet, begåvning och hängivenhet, kort sagt de driftsledaregenskaper som Trotskij lovprisar. Men nu gäller saken inte att lovprisa något i teser, utan det är fråga om att lämna ut bröd och kött. Är det inte bättre att exempelvis låta någon kategori arbetare bli utan kött och i stället dela ut det som bonus åt andra arbetare, ”stötarbetare”? Sådan prioritering säger vi inte nej till. Sådan prioritering är nödvändig. Låt oss noggrant studera de praktiska erfarenheterna av hur vi tillämpar prioriteringen.

Därefter, för det fjärde, har vi disciplindomstolarna. Fackföreningarnas roll i produktionen, ”produktionsdemokrati”, må kamrat Bucharin inte ta illa upp att jag säger det, är rena småsaker, om vi inte har disciplindomstolar. Och det finns inte i era teser. Såväl principiellt och teoretiskt som praktiskt kan alltså slutsatsen om Trotskij's teser och Bucharin's ståndpunkt bara bli en: så synd då!

Och jag stärks ännu mer i denna slutsats när jag säger till mig själv: ni ställer inte frågan på ett marxistiskt sätt. Inte nog med att det finns en rad teoretiska misstag i teserna. Sättet att bedöma ”fackföreningarnas roll och uppgifter” är omarxistiskt av den anledningen att man inte kan gripa sig an med ett så brett tema utan att tänka sig in i den nuvarande situationens säregenheter från dess politiska sida. Det var ju inte utan anledning som kamrat Bucharin och jag i den 9:e RKP-kongressens resolution om fackföreningarna skrev, att politiken är ekonomins mest koncentrerade uttryck.

Om vi analyserade den nuvarande politiska situationen skulle vi kunna säga, att vi upplever en övergångsperiod i övergångsperioden. Hela den proletära diktaturen är en övergångsperiod, men nu har vi så en hel hög med nya övergångsperioder. Arméns demobilisering, krigsslutet, möjligheten av en betydligt långvarigare fredlig andhämtningspaus än tidigare, av en säkrare övergång från krigsfronten till arbetsfronten. Redan detta och enbart detta ändrar proletariatklassens förhållande till bondeklassen. Hur ändras det? Det måste vi se närmare på, men av era teser framgår inte detta. Så länge vi inte har sett närmare på saken måste vi förmå att avvakta. Folket är uttröttat, en hel rad förråd som borde ha förbrukats på viss prioriterad produktion är redan förbrukade; proletariatets inställning till bönderna håller på att ändras. Krigströttheten är enorm, behoven har ökat, men produktionen har inte stigit eller har stigit otillräckligt. Å andra sidan pekade jag redan i min rapport på 8:e sovjetkongressen på den omständigheten att vi använde tvång på ett riktigt och framgångsrikt sätt, närhelst vi förmådde att först basera det på övertalning. Jag måste säga att Trotskij och Bucharin inte alls har tagit denna synpunkt med i beräkningen.

Har vi då lagt en tillräckligt bred och solid övertalningsbas under alla nya, produktionsuppgifter? Nej, vi har knappt börjat med det. Vi har ännu inte dragit in massorna. Och kan massorna med en gång övergå till dessa nya uppgifter? Nej, det kan de inte, ty frågan om det exempelvis är nödvändigt att störta godsägaren Wrangel och om några offer bör skys i detta syfte kräver ingen särskild propaganda. Men frågan om fackföreningarnas roll i produktionen, om man inte avser ”princip”frågan, resonemangen om ”sovjetisk tradeunionism” och liknande trivialiteter, utan om man avser frågans sakliga sida, så har vi bara börjat arbeta med den; vi har först nyligen inrättat en institution för produktionspropaganda; vi har ännu inga erfarenheter. Vi har infört bonus in natura, men vi har ännu inga erfarenheter. Vi har inrättat disciplindomstolar, men resultaten vet vi ännu inte något om. Men ur politisk synvinkel är det allra viktigaste att just förbereda massorna. Är frågan förberedd, är den studerad, genomtänkt och övervägd ur denna aspekt? Nej, långtifrån. Och detta är ett fundamentalt, djupt och farligt

politiskt misstag, eftersom det i denna fråga mer än i någon annan är nödvändigt att handla enligt regeln om att ”mäta sju gånger innan du skär till tyget”, och här har man börjat skära till utan att ha mätt någon enda gång. Vi får höra att ”partiet måste välja mellan två tendenser”, men ännu har man inte tagit mått någon enda gång innan man hittat på den felaktiga parollen om ”produktionsdemokrati”.

Det är nödvändigt att förstå denna parolls betydelse, särskilt i en politisk situation, där byråkratins praxis framstått för massorna i åskådlig form och vi har ställt frågan om den på dagordningen. Kamrat Trotskij säger i teserna att det i frågan om arbetardemokrati ”endast” återstår för kongressen att ”enhälligt slå fast” den. Det är inte riktigt. Det räcker inte med att slå fast; att slå fast innebär att konfirmera något som redan är övervägt och måttaget, men frågan om produktionsdemokrati är långtifrån helt övervägd, prövad och verifierad. Tänk bara på vilken tolkning massorna kan komma till, när parollen om ”produktionsdemokrati” förs fram!

”Vi, på mellannivå, som arbetar bland massorna, säger att det är nödvändigt att förnya, att rätta till, att driva ut byråkraterna, medan du försöker prata bort saken och tala om att ta itu med produktionen och ge prov på demokrati vid framgångar i produktionen, men jag vill inte ta itu med produktionen med en sådan byråkratisk sammansättning på styrelserna, huvudkommittéerna o d, utan med en annan sammansättning.” Ni har inte låtit massorna diskutera, assimilera och tänka efter, ni har inte låtit partiet vinna nya erfarenheter, men redan har ni bråttom, går till överdrifter och hittar på formler, som är teoretiskt felaktiga. Och hur mycket kommer inte detta fel att förvärras av nitiska verkställare?! En politisk ledare ansvarar inte bara för det sätt, varpå han leder, utan också för vad de som han leder gör. Vad det är vet han ibland inte, ofta vill han inte veta det, men ansvaret faller på honom.

Jag övergår nu till centralkommitténs plenarmöten i november (den 9) och december (den 7), vilka gav uttryck för dessa fel i handling och inte längre som logiska kategorier, premisser och teoretiska resonemang. Resultatet blev virrvarr och oreda i centralkommittén; det var första gången detta skedde i vårt partis historia under revolutionstiden, och det är farligt. Kruxet var att det uppkom en klyvning och att Bucharins, Preobrazjenskij och Serebrjakovs ”buffert”grupp uppkom, vilken ställde till med den största skadan och förvirringen.

Ni minns Glavpolitputs och Tsektrans historia. I resolutionen på RKP:s 9:e kongress i april 1920 sades att Glavpolitput höll på att inrättas som en ”temporär” institution och att det var nödvändigt att ”*inom kortast möjliga tid*” återgå till det normala. I september kan ni läsa: ”Övergå till normala förhållanden.”¹ I november (den 9 november) hölls plenarmöte, och Trotskij förde fram sina teser och sina resonemang om tradeunionism. Hur lyckade vissa av hans uttryck om produktionspropagandan än var, borde det ha sagts till honom att allt detta var ovidkommande och inte hörde till saken, att det var ett steg tillbaka, att man inte nu borde syssla med detta i CK. Bucharin säger: ”Det är mycket bra.” Kanske är det mycket bra, men det är inget svar på frågan. Efter heta debatter antogs med tio röster mot fyra en resolution, där det i hövlig och kamratlig form sägs, att Tsektran själv ”redan har ställt på dagordningen” att ”stärka och utveckla metoder för proletär demokrati inom förbundet”. Där sägs också att Tsektran måste ”ta aktiv del i arbetet i fackföreningarnas allryska centralråd och ingå i det med samma rättigheter som andra fackliga sammanslutningar”.

¹ Se *Izvestija TsK RKP* nr 26, s 2, resolutionen på CK:s septemberplenium, punkt 3: ”CK antar vidare, att transportarbetarförbundens svåra situation, som ledde till bildandet av Glavpolitput och Politvod” såsom temporära hävstänger för att stödja och organisera arbetet, nu har förbättrats betydligt. Därför kan och måste man börja arbeta på att införliva dessa organisationer i förbundet såsom förbundsorgan, som anpassas till förbundsapparaten och upplöses i den.”

Vad är grundtanken i detta CK-beslut? Den är klar: ”Kamrater från Tsektran! Ni måste i handling och inte bara formellt fullgöra besluten från kongressen och CK för att med ert arbete hjälpa alla fackföreningar och se till att det inte blir minsta spår kvar av byråkrati, favorisering och skrävel om att vi är bättre än ni, rikare än ni, får mer hjälp.”

Därefter övergår vi till konkret arbete. En kommission tillsätts, dess sammansättning publiceras. Trotskij lämnar kommissionen, saboterar dess arbete, vill inte arbeta. Varför? Det finns ett enda motiv. Lutovinov leker ibland opposition. Sant nog gör Osinskij detsamma. Det är en obehaglig lek, uppriktigt sagt. Men är det ett skäl? Osinskij skötte utsädeskampanjen utmärkt. Det var nödvändigt att samarbeta med honom trots hans ”oppositionskampanj”, och en sådan metod som att sabotera kommissionen är byråkratisk, osovjetisk, osocialistisk, oriktig och politiskt skadlig. Vid en tidpunkt, då det gäller att skilja det sunda från det osunda i ”oppositionen”, är en sådan metod tredubbelt oriktig och politiskt skadlig. När Osinskij bedriver en ”oppositionskampanj” säger jag till honom att det är en ”skadlig kampanj”, men när han bedriver utsädeskampanj är det rena njutningen att se. Att Lutovinov gör fel i sin ”oppositionskampanj” skall jag aldrig förneka, och det gäller också Isjtjenko och Sjljapnikov, men det går inte an att för den skull sabotera en kommissions arbete.

Vad innebar då denna kommission? Den innebar en övergång från intellektualistiskt prat om sterila meningsskiljaktigheter till konkret arbete. Produktionspropaganda, bonus, disciplindomstolar – det är vad man borde ha talat om och vad kommissionen borde ha arbetat med. Det var då som kamrat Bucharin, ledare för ”buffertgruppen”, tillsammans med Preobrazjenskij och Serebrjakov, såg den farliga klyvningen inom CK och tog sig före att skapa en buffert, en sådan buffert att jag har svårt att hitta ett parlamentariskt uttryck för att beskriva den. Hade jag kunnat rita karikatyrer lika bra som kamrat Bucharin gör, så skulle jag ha ritat kamrat Bucharin på följande sätt: en man med en hink fotogen, som han håller över elden, och med underskriften ”Buffertfotogen”. Kamrat Bucharin ville skapa något; hans önskan var utan tvivel högst uppriktig och ”buffertig”. Men något buffert blev det inte, utan resultatet blev att han inte tog den politiska situationen med i beräkningen och dessutom gjorde teoretiska misstag.

Var det nödvändigt att föra ut alla sådana dispyter till bred diskussion? Att syssla med sådana obetydligheter? Att slösa bort för oss värdefulla veckor före partikongressen? Under den tiden kunde vi ha gått igenom och studerat frågan om bonus, om disciplindomstolar, om sammanväxande. Dessa frågor skulle vi ha försökt lösa effektivt i CK-kommissionen. Hade kamrat Bucharin velat skapa en buffert och inte velat hamna i samma situation som en person, om vilken det sägs att ”han gick in i ett rum men hamnade i ett annat”¹, så borde han ha sagt och påyrkat att kamrat Trotskij stannade kvar i kommissionen. Hade han sagt och gjort det, så skulle vi ha kommit in på rätt väg och i denna kommission ha analyserat vad enmansledning, demokrati, utnämningar osv är.

Vidare. I december månad (plenarmötet den 7 december) förelåg redan utbrottet bland de flodfartsanställda, vilket ledde till att konflikten intensifierades, och resultatet blev att det i centralkommittén nu redan fanns åtta röster mot våra sju. Kamrat Bucharin skrev i all hast den ”teoretiska” delen av decemberplenums resolution i ett försök att ”blidka” och få till stånd en ”buffert”, men sedan kommissionen hade spräckts kunde det givetvis inte bli något av det hela.

Vad var då Glavpolitputs och Tsektrans misstag? Det bestod inte alls i att de tillgrep tvång. Detta kan de tvärtom skriva sig tillgodo. Deras misstag var att de inte förmådde att i tid och utan konflikter, enligt kravet från RKP:s 9:e kongress, övergå till normalt fackligt arbete, inte

¹ Uttryck ur Gribojedovs *Förnuft föder olycka* – Ö a

förmådde att på vederbörligt sätt anpassa sig till fackföreningarna, inte förmådde hjälpa dem genom att uppträda på jämställd fot med dem. Vi har värdefull militär erfarenhet: hjältemod, noggrannhet m m. Vi har också det dåliga i de värsta militära elementens erfarenhet: byråkrati, skrävel. Det har visat sig att Trotskijs teser, trots hans medvetenhet och vilja, baserar sig på det värsta och inte på det bästa i den militära erfarenheten. Vi måste hålla i minnet att en politisk ledare ansvarar inte bara för sin politik, utan också för vad de som han leder gör.

Det sista jag skulle vilja säga, och det är något som jag igår måste kalla mig dumbom för, är att jag helt förbisett kamrat Rudzutaks teser. Rudzutak har den svagheten att han inte förmår tala bombastiskt, imponerande och vackert. Man märker inte vad han säger, man förbiser det. Eftersom jag inte hade möjlighet att besöka mötet igår gick jag igenom mitt material och hittade där ett tryckt blad, som gavs ut till fackföreningarnas 5:e allryska konferens den 2-6 november 1920. Detta blad är betitlat "Fackföreningarnas uppgifter i produktionen". Jag skall läsa upp det hela, det är inte långt.

Till fackföreningarnas 5:e allryska konferens

Fackföreningarnas uppgifter i produktionen (Tesar i kamrat Rudzutaks rapport)

1. Omedelbart efter Oktoberrevolutionen visade sig fackföreningarna vara *nästan de enda organ*, som vid sidan av utövandet av arbetarnas kontroll kunde och måste ta på sig arbetet med att organisera och *leda produktionen*. Någon statsapparat för folkhushållets ledning fanns under sovjetmaktens första period inte inrättad, och företagsägarnas och den högsta tekniska personalens sabotage ställde arbetarklassen inför akuta uppgifter att bevara industrin och återställa normala funktioner inom landets hela hushållningsapparat.

2. Under den följande perioden av högsta folkhushållningsrådets arbete, då en betydande del av detta arbete gick ut på att avveckla privatföretagen och organisera statlig ledning av dem, *bedrev fackföreningarna detta arbete vid sidan av och tillsammans med de statliga organen* för den ekonomiska ledningen.

De statliga organens svaghet inte bara förklarade, utan rättfärdigade också en sådan parallellism; historiskt rättfärdigades den av upprättandet av full kontakt mellan fackföreningarna och organen för den ekonomiska ledningen.

3. De statliga ekonomiska organens ledning och successiva besittningstagande av produktions- och ledningsapparaten och samordningen av denna apparats enskilda delar – allt detta *överförde tyngdpunkten i arbetet med att leda industrin och utarbeta ett produktionsprogram till dessa organ*. I samband härmed reducerades fackföreningarnas arbete på produktionsorganisationens område till *deltagande i bildandet av kollegier* vid huvudkommittéer, centralorgan och fabriksledningar.

4. Nu har vi än en gång kommit ända fram till frågan om att upprätta den mest intima kontakt mellan sovjetrepublikens ekonomiska organ och fackföreningarna, då det är nödvändigt att till varje pris på ett ändamålsenligt sätt utnyttja varje arbetande individ, att i medveten medverkan i produktionsprocessen dra in hela massan av producenter; då statsapparaten för den ekonomiska ledningen successivt växer ut och blir alltmer komplicerad och har förvandlats till ett i jämförelse med själva produktionen oproportionerligt, väldigt byråkratiskt maskineri och ofrånkomligen driver fackföreningarna till att direkt medverka i produktionens organisation inte bara genom sina representanter i de ekonomiska organen, utan också som organisation i sin helhet.

5. Medan högsta folkhushållningsrådet vid fastställandet av ett allmänt produktionsprogram utgår från *tillgången på materiella produktionselement* (råvaror, bränsle, maskinernas kondition o d), måste fackföreningarna betrakta denna fråga ur *synvinkeln hur arbetet skall organiseras* för produktionsuppgifterna och utnyttjas på ett ändamålsenligt sätt. Det allmänna *produktionsprogrammet till sina delar och i sin helhet måste därför ställas samman under obligatorisk medverkan av fackföreningarna*, så att utnyttjandet av de materiella produktionsresurserna och arbetskraften kombineras på lämpligaste sätt.

6. Införande av verklig arbetsdisciplin, en framgångsrik kamp mot desertering från arbetet osv är möjlig endast om hela massan av deltagare i produktionen *medvetet deltar* i genomförandet av dessa uppgifter. Detta kan inte uppnås med *byråkratiska metoder och order uppifrån*, utan varje deltagare i produktionen måste inse nödvändigheten och ändamålsenligheten i de produktionsuppgifter han fullgör; varje deltagare i produktionen måste medverka inte bara vid fullgörandet av uppgifter uppifrån, utan också medvetet medverka till att korrigera alla förbiseenden, tekniska och organisatoriska, på produktionens område.

Fackföreningarna har enorma uppgifter på detta område. De måste lära *sina medlemmar på varje avdelning*, på varje fabrik att *notera och beakta alla förbiseenden vid arbetskraftens utnyttjande, vilka emanerar ur ett oriktigt utnyttjande* av de tekniska resurserna eller ur otillfredsställande administrativt arbete. *Summan av erfarenheter på de enskilda företagen och produktionsavdelningarna* måste utnyttjas för beslutsam kamp mot pappersexercis, lättja och byråkrati.

7. För att dessa produktionsuppgifters vikt särskilt skall understrykas måste de sättas in på sin plats i det löpande aktuella arbetet. De vid fackföreningarna enligt 3:e allryska kongressens beslut organiserade *ekonomiska avdelningarna* måste utsträcka sitt arbete och successivt belysa och definiera hela det fackliga arbetets karaktär. Under nuvarande samhällsförhållanden, då all produktion är inriktad på att tillgodose själva de arbetande människornas behov, *måste sålunda t ex lönesatserna och bonusen stå i det mest intima samband med och beroende av i vilken grad produktionsplanen fullgörs*. Bonus in natura och partiell avlöning in natura måste successivt förvandlas till ett *system för arbetarnas försörjning* allt efter arbetsproduktivitetens nivå.

8. Ett sådant sätt att lägga upp fackföreningarnas arbete bör å ena sidan göra slut på existensen av *parallella organ (politiska avdelningar o d)* och å den andra återupprätta massornas nära kontakt med organen för den ekonomiska ledningen.

9. Efter 3:e kongressen har fackföreningarna inte lyckats med att i någon betydande utsträckning genomföra sitt program när det gäller deras medverkan i folkhushållets uppbyggande, å ena sidan *på krigsförhållandena*, å den andra till följd av sin *organisatoriska svaghet* och isolering från de ekonomiska organens administrativa och praktiska arbete.

10. I detta sammanhang bör fackföreningarna ställa sig följande omedelbara praktiska uppgifter: a) det mest aktiva deltagande vid lösandet av frågor om produktion och ledning; b) ett direkt deltagande tillsammans med vederbörande ekonomiska organ *i organiseringen av kompetenta ledningsorgan*; c) noggrann kontroll av olika *typer av ledningsorgan* och deras inflytande på produktionen; d) obligatorisk medverkan i utarbetandet och fastställandet av ekonomiska *planer* och produktionsprogram; e) organisation av arbetet i enlighet med de ekonomiska uppgifternas prioritet; e) utveckling av en bred organisation för produktionsagitation och *-propaganda*.

11. De ekonomiska avdelningarna vid *fackföreningarna* och de fackliga organisationerna måste verkligen förvandlas till snabbt fungerande kraftfulla hävstänger för planmässig facklig medverkan i produktionens organisation.

12. I frågan om att planmässigt försörja arbetarna materiellt måste fackföreningarna överföra sitt *inflytande till fördelningsorganen inom livsmedelsfolkkommissariatet*, såväl till de lokala som till det centrala, och praktiskt och konkret delta och utöva *kontroll* i alla fördelningsorgan, varvid särskild uppmärksamhet riktas på verksamheten i de centrala och guvernementala *arbetarförsörjningskommissionerna*.

13. Eftersom den s k ”prioriteten” tack vare enskilda huvudkommittéers, centralorgans osv snävt departementala strävanden har hunnit råka i största oordning, måste fackföreningarna överallt resa sig till försvar av ett verkligt genomförande av prioritet inom ekonomin och en revidering av det rådande systemet för fastställande av prioritet i enlighet med produktionens betydelse och landets tillgång till materiella resurser.

14. Särskild uppmärksamhet måste koncentreras på den s k mönstergruppen av företag, så att de förvandlas till verkligt mönstergilla företag genom kompetent ledning, arbetsdisciplin och fackligt organiserande arbete.

15. Förutom införandet av ett harmoniskt lönesatssystem och en allsidig revidering av produktionsnormerna måste fackföreningarna med bestämdhet ta hand om hela kampen mot olika *former av desertering från arbetet* (uteblivande, för sen ankomst osv). Disciplindomstolarna, som hittills inte har blivit tillbörligt uppmärksammade, måste förvandlas till ett effektivt medel för kamp mot brott mot den proletära arbetsdisciplinen.

16. Fullgörandet av de uppräknade uppgifterna liksom utarbetandet av en praktisk plan för produktionspropagandan och en rad åtgärder för att förbättra arbetarnas ekonomiska situation måste åläggas de ekonomiska avdelningarna. Därför är det nödvändigt att ge i uppdrag åt den ekonomiska avdelningen vid fackföreningarnas allryska centralråd att inom den närmaste tiden inkalla en speciell *allrysk konferens för de ekonomiska avdelningarna* beträffande det ekonomiska uppbyggnadsarbetets praktiska frågor i samband med de statliga ekonomiska organens arbete.

Jag hoppas att ni nu skall finna varför jag fick ta mig själv i upptuktelse. Det här är en plattform, och den är hundra gånger bättre än det som kamrat Trotskij skrev efter att ha tänkt efter många gånger och än det som kamrat Bucharin skrev (plenarmötets resolution den 7 december) utan att ha tänkt efter alls. Alla vi CK-medlemmar, som inte har arbetat många år inom fackföreningsrörelsen, borde ta lärdom av kamrat Rudzutak, och såväl kamrat Trotskij som kamrat Bucharin borde göra det. Denna plattform har fackföreningarna antagit.

Disciplindomstolarna har vi alla glömt, och "produktionsdemokrati" utan bonus in natura, utan disciplindomstolar är bara pladder.

Kamrat Rudzutaks teser jämför jag med Trotskijs teser, som denna förde fram i centralkommitténs. I slutet av tes 5 läser jag:

"... det är nödvändigt att genast ta itu med att omorganisera fackföreningarna, dvs främst att välja ut ledande personal ur just denna synvinkel ..."

Där har ni ett exempel på verklig byråkrati! Trotskij och Krestinskij skall välja ut "ledande personal" åt fackföreningarna!

Än en gång: här har ni en förklaring till Tsektrans misstag. Dess misstag består inte i att den använde påtryckningar; det kan den skriva sig tillgodo. Dess misstag består i att den inte förmådde ta itu med alla fackföreningars gemensamma uppgifter, inte förmådde att själv övergå och hjälpa alla fackföreningar att övergå till en riktigare, snabbare och framgångsrikare användning av disciplinära kamratdomstolar. När jag i kamrat Rudzutaks teser läste om disciplindomstolarna tänkte jag: det finns nog redan, ett dekret om detta. Och det visade sig att ett sådant dekret finns. "*Bestämmelser om arbetarnas disciplinära kamratdomstolar*" gavs ut den 14 november 1919 (Lagbestämmelsesamling, nr 537).

I dessa domstolar har fackföreningarna en mycket viktig roll. Jag vet inte om dessa domstolar är bra, hur framgångsrikt de fungerar och om de alltid fungerar. Om vi hade studerat våra egna praktiska erfarenheter, så hade det varit miljoner gånger nyttigare än allt det som kamraterna Trotskij och Bucharin har skrivit.

Jag närmar mig slutet. Som en sammanfattning av allt som finns i denna fråga måste jag säga, att det var ett mycket stort fel att föra ut dessa meningsskiljaktigheter till bred diskussion i partiet och till partikongressen. Politiskt är det ett fel. I kommissionen och endast där skulle vi ha haft en saklig diskussion och rört oss framåt, men nu går vi bakåt och vi kommer i flera veckor att gå bakåt till abstrakta teoretiska satsar i stället för ett sakligt grepp om uppgiften. Jag för min del är dödstrött på det, och oavsett min sjukdom skulle jag med största nöje hålla mig borta från allt detta. Jag skulle vara beredd att rädda mig undan det vart som helst.

Sammanfattningsvis: i Trotskijs och Bucharins teser finns en hel rad teoretiska misstag. En rad principiella felaktigheter. Politiskt är hela sättet att ta itu med saken en ren taktlöshet. Kamrat Trotskijs "teser" är politiskt skadliga. Hans politik är summa summarum en politik för

att byråkratiskt antasta fackföreningarna. Och jag är förvissad om att vår partikongress kommer att fördöma denna politik och avvisa den. (*Stormande, långvariga applåder*)

Publicerat som särskild broschyr i Petrograd 1921

V I Lenin, *Samlade skrifter*, 5:e ry uppl, b 42, s 202-226